

historie

FRA STAVANGER TIL SAMSE

MARINEOFFISEREN OG FLYNAVIGATØREN HERMAN HIRSCH BECKER

Den 21. mars 1945 ble en britisk jagerbomberfly av typen De Havilland Mosquito Mk VI skutt ned over Skagerrak ved øya Samsø etter å ha utført presisjonsbombing av hovedkvarteret til Gestapo i København. Både flygeren og navigatøren omkom. Navigatøren var den 24 år gamle norske jøden Herman Hirsch Becker fra Våland i Stavanger. Som fenrik i den norske marine hadde Herman Hirsch Becker fram til da medvirket som navigatør i hele 47 flytokt over fiendtlig område.

Tomators Mosquito jagerbomber på vei mot Shellhuset. Ramme og skrog var bygget hovedsakelig av tre, noe som gjorde flyet ekstra sårbar med tanke på treff fra luftvern.

AV BERNARD DUNCAN LYNG

Da britiske myndigheter i ettertid ville overlevere krigsheltens medaljer og øvrige eiendeler til hans nærmeste slektninger, oppdaget de at Gestapo med omfattende norsk hjelp hadde arrestert og deportert alle hans familiemedlemmer i Norge til gasskamrene i Auschwitz. Som om ikke denne tragedien var nok; kort tid etter deportasjonen ble familiens eiendeler solgt til ivrige kjøpere på auksjon i Stavanger.

Hermans familie og oppvekst

Den 1. august 1914 erklærte Tyskland krig mot Russland. Det hadde slett ikke

vært lett å være jøde i Russland fram til da, og krigsutbruddet og de dystre utsiktene fremover skulle resultere i at mange jødiske familier flyktet fra landet. Århunderer med undertrykkelse og forfølgelse av jødene i mange land hadde lært jødiske familier å holde sammen og støtte hverandre. Mange jødiske familier i Russland hadde gjennom dette uformelle familienettverket fått vite at Norge var et fredelig og godt land å bo i. En av disse som i 1914 derfor valgte å flykte til Oslo i Norge var den 28 år gamle Hille Becker. Han var født i Smolensk i Russland i 1885, og hadde utdannet seg til urmaker.

Året etter, i 1915, ankom en annen jødisk flyktning Oslo. Det var den 27 år gamle musikkpedagogen Judith Zemechman fra St. Petersburg. Begge følte umiddelbart at Norge var et land de trygt kunne bosette seg i. Hille og Judith giftet seg og stiftet familie. Deres første barn het Israel Josef, og ble født i Oslo 26.mai 1916. Da lillegutten Israel var 3 år gammel, flyttet familien til Bryne på Jæren. Her skulle det være muligheter for en kvalifisert urmaker å tjene til livets opphold. Fra grunnboken over eiendomshandel i Time fremgår det at eiendommen Storgata 24 på Bryne ble overdratt til Hille

Herman Hirsch Becker

Becker for kr. 7000,- den 8. august 1919. En stolt jødisk familie hadde endelig fått sin egen bolig. Den 30. juli 1920, ble broren Herman Hirsch født, og to år senere, lillesøsteren Ada Abigal.

Hermans mor Judith var en dyktig pianist, og spilte gjerne til underholdning. Som jødiske familier flest på denne tiden, holdt de voksne seg mye for seg selv og hadde liten omgang med folk flest i Bryne. Men på kino spilte Judith, og opptrådte gjerne sammen med sin venninne fru Brakstad, kona til rektoren ved Rogaland Landsgymnas. Sammen kunne de spille firlendig til publikums store begeistring. Barna ble imidlertid oppmuntret av foreldrene til å skaffe seg venner som de gjerne kunne ta med hjem. Mamma Judith og pappa Hille arbeidet målbevisst for at deres barn med sin jødiske oppdragelse skulle integreres og bli akseptert som nordmenn. En fremsynt og klok lokal lærer, Dagny Tysse, slo hardt ned på eventuell gryende jødehets på folkeskolen på Bryne, og lot Becker barna slippe å delta i religionstimene.

En større familie krever større inntekter. I 1928 flyttet derfor familien til Stavanger hvor Hille Becker åpnet egen urmakerforretning i Øvre Holmegate. Men det

var ikke lett på den tiden å finne den rette boligen. Hele seks ganger skiftet familien Becker adresse i Stavanger før de endelig slår rot i Biskop Njåls gate 30 på Våland. Etter folkeskole går Israel og Ada på Kongsgård skole. Herman tar 2-årig gymnas på St. Svithun og blir blåruss i 1939. Samme dag som tyske tropper rykker inn i Polen, 1. august 1939, får Israel seg jobb i Bergen, og gifter seg der med sin Ida.

Det var ikke til å unngå at unge Herman ble påvirket av sin musikalske mor. Bare 20 år gammel spilte han fiolin i Stavanger byorkester på Rogaland Teater. På denne tiden hadde også Herman truffet sin kjæreste. Den vakre 15 år gamle stavangerjenten Aslaug Hansen. Herman og Aslaug var uadskillelige. Hun satt alltid på fremste rekke i salen når Herman spilte for publikum. Familien Becker hadde tatt henne imot med åpne armer, og Aslaug og Herman bestemte seg tidlig for at de skulle gifte seg og stifte familie – når tiden var moden, og Herman kunne underholde sin egen familie. Aslaugs far, Astrup Meier Hansen, hadde gitt familien Becker en bok som omtalte jødeforfølgelsene i Tyskland i 30-årene, og faktisk bedt dem å vurdere å rømme landet våren 1940. Men familien kunne vanskelig se at de måtte forlate dette flotte landet. De følte seg rett og slett trygge til tross for krigsutbruddet i Europa.

Herman Hirsch Becker vokste opp i et familieforhold preget av omtanke, varme og trygghet.

En tung beslutning

Da krigen kom til Norge 9. april 1940, arbeidet Herman som regnskapsfører i farens forretning i Stavanger. Han hadde regelmessig diskutert nazismens fremmarsj i Tyskland med sine skolekamerater og venner, og ofte kom diskusjonen inn på deres egen rolle i tilfelle krigen kom til Norge. I Norge hadde mange nazivennlige nordmenn på denne tiden også begynt å flagge sitt programfestede hat ovenfor jødene.

Flere av ungdommene som Herman kjente hadde i løpet av høsten 1940 og våren 1941, klart å komme seg over til England ved hjelp fra den norske undergrunnsbevegelsen. Enten via Sverige, eller med båt over Nordsjøen. De ønsket å slåss for fedrelandet. En av disse var Stavangergutten Halvor E. Bjørnstad som kjente til Herman fra Kongsgård skole og som senere skulle utmerke seg som Spitfire flyger. Herman var av samme oppfatning, noe som førte til at han sommeren 1941 tok en særdeles tung avgjørelse. Han ville med stor sorg i hjertet forlate sin kjæreste Aslaug og sin øvrige familie. Han måtte snarest komme seg over Nordsjøen til England for å ta kampen opp mot nazistene. Til sin Aslaug og foreldrene fortalte Herman at han måtte reise bort et par uker på forretningsreise til Oslo. Med tanke på Gestapo, og for sin egen sikkerhets skyld, måtte de ikke få vite om hans fluktplaner. Etter råd fra sine nærmeste kamerater reiste den nå 21 år gamle Herman nordover til Bømlo. Her fikk han illegal båtskys med båten "Solild" over Nordsjøen sammen med flere andre unge rogalendinger, og 7. august 1941 kom Herman til Orknøyene.

To uker etter at Herman forlot Stavanger tok Aslaug kontakt med familien Becker for å høre hvor han ble av. Hun fikk da vite at foreldrene hadde meldt ham savnet. Dette resulterte i lange forhør hos Gestapo. Aslaug ble også selv forhørt av Gestapo.

Ved den norske legasjonen i London får Herman utstedt norsk pass, noe som igjen åpner for tur videre til Canada. Den 28. august får så Herman klarsignal fra London at han er ønsket som aspirant ved Little Norway. Little Norway lå ved Toronto, og var en nyopprettet norsk treningsleir for flygere, navigatører og teknisk personell.

Turen dit gikk via USA. Med litt hell kunne en herfra få brevsendt hilsener til kjente og kjære i Norge, men da måtte

Aslaug og Herman hygger seg i solen på Vaulen badeplass i Stavanger sommeren 1941. Herman flyktet til England for å kjempe mot nazistene kort tid etter bildet ble tatt.

en være svært kreativ med tanke på den strenge postsensuren i hjemlandet. Ut på høsten 1941 mottar Hermans kjæreste Aslaug et mystisk brev fra Chicago i USA. Brevet var signert Alex Nødland. I brevet kunne Herman via kode fortolket av Aslaug opplyse at han hadde kjøpt seg en ny fiolin. I tillegg sendte han sine varmeste hilsener til sin mor og far og øvrige familie. Brevet var skrevet med Hermans håndskrift, men Herman hadde nok på forhånd blitt enig med sin venn og reisefølge Stavangergutten Alexander Nødland om at brevet av sikkerhetsmessige grunner burde være i kode, og underskrevet med Alexander sitt navn.

Svarbrevet med hilsener fra Aslaug og en særdeles stolt familie Becker nådde aldri tilbake til Herman.

Forberedelser til krigsinnsats

Herman Hirsch Becker blir innskrevet i

Little Norway den 25. september 1941, og godkjent av legenemda for aktiv flytjeneste en måned senere. De første to månedene gjennomgår han rekruttskolen. Av sin sjef Kaptein O. Helling får han anmerkningen "Brukbar som befals-elev".

Herman hadde som mange andre i hans alder valgt å satse på å bli flyger. I Little Norway, på flygeskolens kull nr. 4, fra 14. februar til 1. juni 1942, gjennomførte han første del av den teoretiske og praktiske delen av flygerutdannelsen som flyelev, blant annet med flytimer på skoleflyet Fairchild Cornell. Han var imidlertid ikke blant de som var best egnet som flyger, men med basis i hans tidligere solide teoretiske bakgrunn samt oppnådde gode resultater på flykurset fram til nå, valgte skolen å tilby ham videreutdanning som speider og flynavigatør, noe Herman straks aksepterte. Nå fulgte

en rekke spesialkurs, og den 19. februar 1943 kunne han med navigatørvingen på brystet anse seg som ferdig utdannet. Den 18. mars 1943 var Herman tilbake i England og klar til krigsinnsats.

Herman ble først tilsatt som sersjant i Hærens flyvåpen, men allerede 1. april 1943, ble han overført til Marinens flyvåpen og rulleført som Kvartermester. Fire dager senere får han tildelt Haakon VII 70 års medalje.

Fra skole til krig

Som nyutdannet flynavigatør og nyutnevnt kvartermester nr. 5247 i Marinens flyvåpen blir Herman beordret inn på kurs nr. 7 ved 131 Operational Training Unit ved Killadeas i Nord-Irland. Sammen med 7 andre nordmenn får Herman her spesialtrening som mannskap på Consolidated Catalina flybåter. Herfra går turen til Woodhaven i Skott-

land der han påbegynner sin tjeneste ved den nyopprettede 333 skvadronens "A-Flight" den 27. mars 1943 som navigatør på ett av skvadronens Catalina fly. Dette tomotors sjø- og land flyet hadde en toppfart på ca 270 km/t, og kunne holde seg på oppdrag i ca 18 timer.

333 skvadron ble formelt opprettet i Storbritannia i mai 1943. Den ble opprettet under betegnelsen 333 (N) Squadron, og besto da av den allerede operative 1477 Norwegian Flight forsterket med en ny norsk gruppe. Skvadronen ble underlagt Marinens Flyvevåpen. Skvadronen var stasjonert i Skottland, og sto under kommando av britiske Coastal Command. Den fløy Catalina flybåter og Mosquito jagerbombere. Operasjonsområdet var Nordsjøen, Norskehavet og langs norske-

kysten. Oppdraget var patruljering etter ubåter, rekognosering mot Norge, angrep mot tyske skip og spesialoppdrag som landsetting av agenter med radiosendere til hemmelig oppdrag i Norge og å hente utsatte hjemmefrontsmenn med en dødsdom hengende over seg i Norge til sikkerhet i Storbritannia. Skvadronen ble kreditert 2 senkede og 7 skadde ubåter, 18 ødelagte og 5 skadde fiendtlige fly samt medvirkning til senking av en rekke overflatefartøyer. Den hadde 28 norske og 1 britisk falne og mistet 23 fly. I mai 1945 ble 333s B-flight (Mosquito flight) skilt ut som egen skvadron under navnet 334 (N) Squadron.

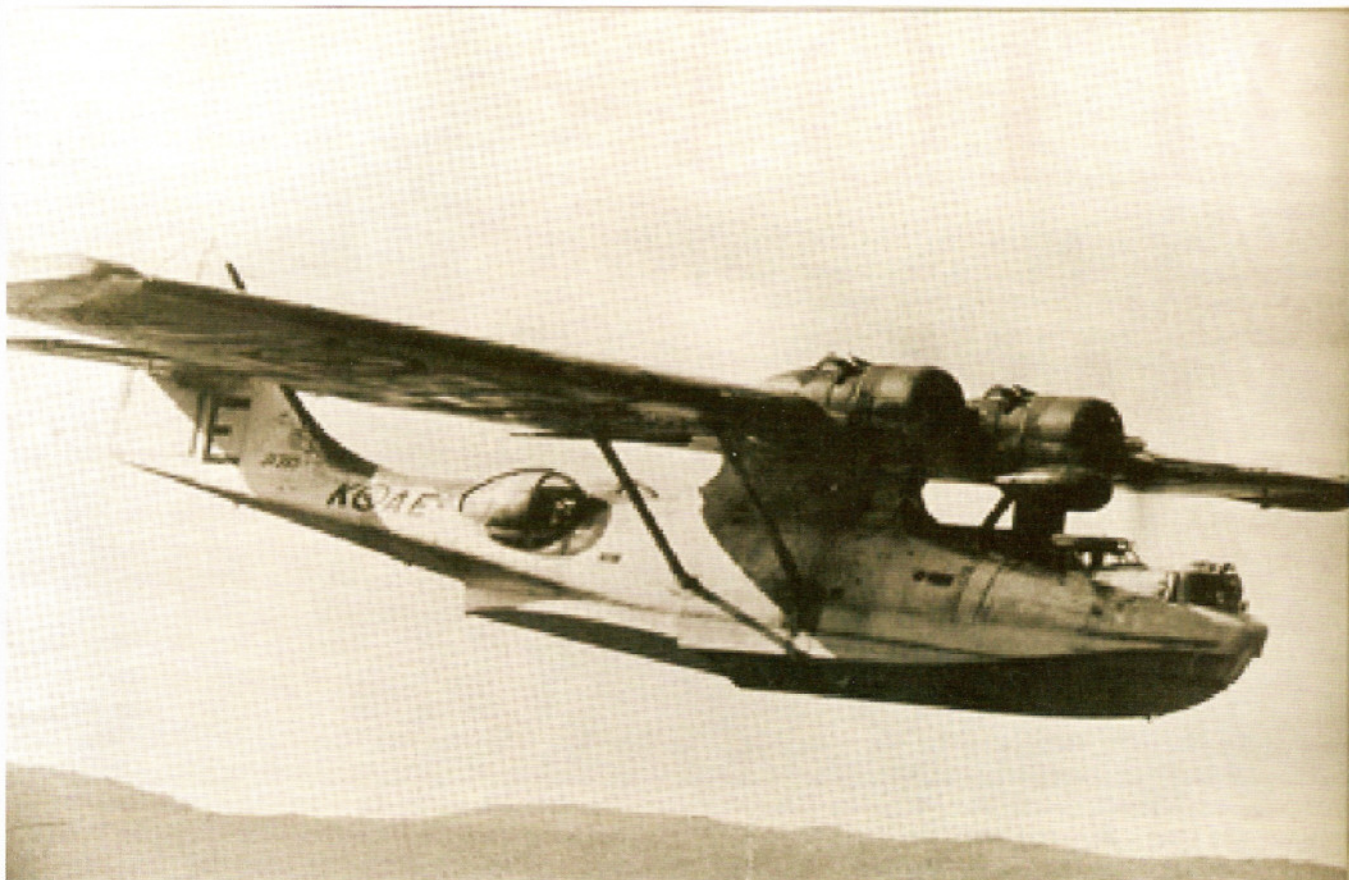
Hermans Catalina fly hadde et mannskap (Crew 5) på 8. Flygerne fenrik Carl Fredrik Krafft, og kvartermester Harald Egil

Herman hadde tykt og stritt hår, og hatet å gå med lue. Her avbildet under "debrief" i forbindelse med flygeropplæring ved Little Norway.

Hartmann med Herman som navigatør. I tillegg Tor Fredrik Johannesen, Arne Lie Bjerkseth, K. Svendsen, Rolf Kristian Hauge og Bjørn Arnkvern. 2.flygeren kvartermester Harald Hartmann, som Herman først fløy sammen med på tokt, forteller om Herman i sin bok "Catalina mot ubåt": *"Herman Hirsch Becker var navigatør på besetningen jeg var en del av under mine første måneder i Woodhaven. I denne tiden hadde vi et hyggelig samarbeide og samvær. Var det noe som plaget oss, var det godt å kunne snakke sammen. Men hva jeg ikke visste var at Becker bar på en tung bær som han ikke delte med oss andre."* Denne børen, frykten for at hans familie for kort tid siden høyst sannsynlig var blitt myrdet av nazistene, var styrende for hans videre disposisjoner.

Herman utførte i alt 18 operative flytokt i 333 skvadronens regi. Skvadronens operasjonelle oppdrag, som for det meste gikk ut på overvåkingsturer på mellom 12-16 timer uten konfrontasjoner med fienden, passet ikke for Herman. Han ønsket å demonstrere at nazistenes umenneskelige handlinger måtte møtes med sterke motreaksjoner. Han ønsket å fly over Tyskland med bombefly for direkte å påføre nazistene store tap. Etter cirka ett år i tjeneste ved 333 skvadronen hadde han fått nok. Han søkte derfor om å bli akseptert for oppdrag i RAF's Bomber Command. Han fikk straks beskjed tilbake om at her ville han bli tatt i mot med åpne armer. Herman fratrer 333 skvadronen 9. mai 1944.

Etter en kort opplæringsperiode som navigatør på Mosquito jagerbombefly tiltrådte Herman Hirsch Becker den australske 464 skvadronen den 8. juni 1944 som nyutnevnt fenrik. Han var nå klar for operative krigstokt om bord på skvadronens Mosquito-fly. Dette var et tomotors

Catalina tilhørende 333 skvadronen.

lett bombe fly som hadde en toppfart på ca 650 km/t. Skvadronen utførte spesielt farlige oppdrag, og skvadronens tapstall ble etter hvert høye.

464 skvadronen ble opprettet 1. september 1942. Skvadronen ble først oppsatt med Lockheed Ventura lette bombefly, og var da underlagt Bomber Command. Skvadronens første angrep var rettet mot Phillips radiofabrikker i Eindhoven i Nederland, og markerte dens fremtidige viktigste oppdragform – presisjonsbombing av punktmål. Ventura-flyene ble sommeren 1943 erstattet med De Havilland Mosquito, og underlagt 2. Tactical Air Force. Oppdragene ble nå utvidet til også å omfatte nattangrep mot tyske nattjagere og bombefly, streifoppdrag mot tilfeldige mål, presisjonsangrep mot utskyttingsbaser for tyske VI raketter. Fra februar 1945 opererte skvadronen ut fra base i Frankrike, og i april 45 fra Mels-

broek i Belgia. Umiddelbart etter krigsslutt ble flyene satt inn som eskorte for spesielt viktige VIP-transportoppdrag. Blant annet for statsminister Churchill og vår egen kronprins Olav. Skvadronen ble avviklet 27. september 1945 etter å ha gjennomført angrep mot 2353 fiendtlige mål under sin 3-årige levetid.

Etter oppnådde 30 operative kamptokt over fiendtlig område var det normalt at det involverte operative flypersonellet av RAF ble innvilget en lengre og velfortjent hvilepause. Herman passerte 30 operative kamptokt høsten 1944.

På denne tiden hadde imidlertid Herman fått sorgtunge og tragiske nyheter fra hjemlandet via kjente som hadde flyktet til England sommeren og høsten 1943. Det var all grunn til å tro at hele hans familie var blitt deportert til konsentrasjonsleire i Tyskland. Deres

videre skjebne var ukjent. Men Herman måtte ane det verste. Dette måtte ha vært avgjørende for Hermans beslutning om å kansellere hvileperioden, og forsette å fly kampoppdrag i sitt Mosquito bombefly. Den australske 464 skvadronen trengte dyktige navigatører. Herman med sin mørkeblå norske marineuniform hadde glidd lett inn i skvadronens "livsstil", var topp motivert, og var godt likt av skvadronens øvrige australske personell. Mange av skvadronens fly hadde imidlertid i det siste blitt skutt ned, og frafallet hadde vært stort. Her var det rett og slett ikke rom for hvilepauser. Nå måtte nazistene tas en gang for alle!

Den 18. januar 1945 ble Herman tildelt det britiske Distinguished Flying Cross. Britiske myndigheters vurdering av Hermans kvalifisering for DFC ble erkjent slik:

Fra Little Norway våren 1942. Flyelevkull klar for øvelsesflyging med Fairchild Cornell. Fra v: Paul Coucheron, Knut Nordgeen, Ragnar Dogger, Per A. Thulin, Johannes Røslund, Christen Gran, Vemund Nausdal, Finn Ure, Herman Hirsch Becker (uten hjelm). Foran: Hans Ragnar Isachsen.

*DISTINGUISHED FLYING CROSS
APPROVED 18.1.45*

*Sub Lieutenant Herman Hirsch Becker
(5247) 464 Sqn.*

As Navigator of aircraft this officer is now serving on his second tour of operations. Sub Lieutenant Becker has participated in numerous sorties during which he has displayed outstanding navigational ability which has contributed in good measure to the successes obtained. His keenness, thoroughness and appreciation of the responsibilities entrusted in him have set an excellent example.

Den 26. januar fulgte så norske myndigheter opp ved å tildele ham den norske Krigsmedaljen.

**Herman Hirsch Beckers siste tokt –
Operation Carthage**

På slutten av 1944 var den danske motstandsbevegelsen i København i ferd med å bli totalt utslettet av Gestapo.

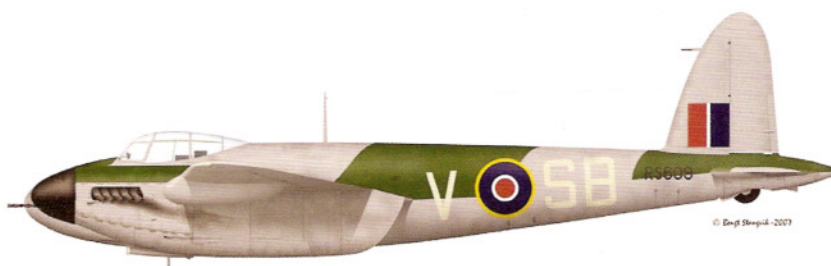
Flere av lederne satt fengslet og utsatt for regelmessig avhørstortur i de øverste etasjer i Shellhuset, Gestapos hovedkvarter i København. I tillegg hadde Gestapo også fått tak i mye av motstandsbevegelsens arkivmateriale som de lagret i samme bygget. Motstandsbevegelsen hadde derfor i desember 1944 innstendig bedt RAF via sine kontakter i London om snarest å bombe Shellhuset.

Flere forhold hadde gjort at den planlagte operasjon Carthage, som var basert på presisjonsbombing av Shellhusets lavere etasjer, var blitt utsatt to ganger siden første anmodning i desember 1944. Imidlertid var situasjonen i midten av mars i 1945 blitt så kritisk, at motstandsbevegelsens topledelse bad SOE i London om et umiddelbart luftangrep mot bygget, ellers ville store og viktige deler av den danske motstandsbevegelsen gå tapt.

Den 21. mars 1945 kunne så RAF mobilisere 20 Mosquito jagerbombere fra 2. TAF, og som eskorte og nærstøtte 28 Mustang Mk.III, fra Fersfield flyplassen i Norfolk, England. Jagerflyeskorten kom fra de to skvadronene nr.64 og nr. 126, og hadde fått som hovedoppgave å engasjere tysk antiluftskyts i og rundt angrepsområdet i København mens bombeangrepet pågikk. Skvadron nr. 126 hjemmehørende ved RAF Bentwaters, ble ledet av den norske majoren Arne Austeen (som bare 2 uker senere skulle bli skutt ned og drept i sin Mustang Mk III over Danmark).

Umiddelbart etter take-off fløy tre av Mustang jagerflyene rett inn i en stor flokk måker. Flyene ble såpass skadet at de måtte returnere til hjemmebasen. Dermed ble det totalt 45 fly som kl. 0855 satte kurs mot København. I til dels alvorlig turbulens ble turen over Nordsjøen fløyet i ekstremt lav høyde for å unngå å

Kopi av Hermans fly hva angår merking og farger. Tegning: Bengt Stangvik, Bodø.

bli oppdaget av tyske radaranlegg. Over Tissø delte formasjonen seg i tre grupper. Gruppe 1 oppsatt med 7 Mosquito og 12 Mustang påbegynte flyangrepet på Gestapos hovedkvarter kl. 1115. Gruppe 2 og 3 separerte seg fra gruppe 1 hver med ca 4 minutters flytid ved å sirkle over Tissø før de angrep.

Den planlagte presisjonsbombingen krevde innflyging i ekstrem lav høyde. Første bølge på 7 Mosquito holdt så lav angrepshøyde at ett av flyene, SZ 977 med W/Cdr Peter A. Kleboe som flyger og F/O K. Hall som navigatør, fikk vingen skadet i kollisjon med en mast. Begge bombene ble utløst og 12 mennesker ble drept ved Søndre Boulevard. Flyet styrtet sekunder senere ned like ved den Franske Jeanne d'Arc skolen ved Fredriksbergs Alle. Begge om bord omkom. De øvrige seks flyene fikk gjennomført planlagt presisjonsbombing av byggets vestre fløy.

På grunn av røykutviklingen etter det styrtede Mosquito-flyet ved den Franske skolen, var det flere av flyene i bølge 2 og 3 som valgte feil mål. De trodde de det var Shellhuset de bombet, mens det i virkeligheten var den Franske skolen. Denne tragiske misforståelsen kostet i alt 93 barn og 16 voksne livet, i tillegg ble over 100 alvorlig skadet.

Shellhuset ble truffet av i alt 8 stk. 500 pounds bomber. 6 traff byggets vestlige fløy som begynte å brenne, og to traff den østlige fløyen. På grunn av sterk vind i området tok til slutt hele bygget fyr og brant ned til grunnen. 27 av de danske motstandsfolkene overlevde bombeangrepet og klarte å rømme. 8 danske fanger omkom. De tyske tapene var store.

Mosquito NT 123 med F/Lt David V. Patterson og F/Sgt Frank Pygram ble truffet og skadet av tysk luftvern over byens hav-

neområde. Patterson rapporterte over radio at han ville forsøke å nå Sverige. På grunn av brann i venstre motor måtte de imidlertid nødlande på sjøen like utenfor Hakens fyr ved Svenskekysten. Patterson og Pygram ble observert vinkende på det flytende vraket, men sterk vind og høy sjø forhindret redningsinnsats fra øya. Begge druknet. Mosquito SZ 999 med Dawson og Murray om bord ble skutt ned av tysk antiluftskyts på returfasen i lav høyde over Nyrup Bukten nord for Nykøbing på Skjelland. Begge omkom.

Da den samlede formasjonen vendte vestover for hjemturen, ble Mosquito RS 609 fra No 464 Skvadronen tilhørende det Australske flyvåpenet truffet av tysk antiluftskyts med Flying Officer John Herbert Palmer og den norske marinefenriken Herman Hirsch Becker som mannskap om bord. Flyet styrtet i havet nær øya Samsø og begge omkom. RAF mistet i alt 4 Mosquito og 2 Mustang under Operation Carthage. 9 besetningsmedlemmer omkom, og 1 ble tatt til fange.

Den 25. mars 1945 drev en død og ille tilredt ukjent engelsk flyger i land ved Samsø. Han ble begravd dagen etter på Tranebjærg Kirkegård på Samsø. I 1947 fastslo engelske myndigheter etter "exhumation" at det var en ukjent Fleet Air Arm Officer som hadde funnet sin siste hvilested på Samsø. Dette blant annet basert på rapport om at liket var ikledd sort tøy uniform, hvit engelsk skjorte, og sort slips. Dette var noen av de data som ble anført i det engelske registeret over omkomne i Danmark. Av

1100 omkomne alliert flypersonell på dansk jord under krigen, var ca 100 blitt begravd som ukjente, uten å være nærmere identifisert.

Men Herman var ikke glemt

Dansken Helge William Gram, tidligere oberst i det danske forsvaret, hadde i 1992 innledet et samarbeid med Commonwealth War Graves Commission. I respekt for sine allierte kollegaer som hadde ofret alt i kampen mot Hitler Tysklands ondskap, ønsket han at flest mulig av disse 100 ukjente skulle bli skikkelig identifisert, og dermed kunne få egne individuelle gravplasser. Også den ukjente som var blitt begravd på Samsø.

Forskjellige teorier ble utprøvd, men gjennom grundige analyser av relevante registrerte krigshistoriske data kombinert med egen spisskompetanse, også i samarbeid med flere andre, fikk Helge omsider mistanke om at tilfellet Samsø kunne dreie seg om en norsk marineoffiser, Herman Hirsch Becker. Hovedindikatorene var følgende: marineblå battle uniform, dobbel flyvinge over høyre brystlomme, med en "S" i midten. Over venstre brystlomme to ordensbånd. Først en utenlandsk, så DFC. På høyre brystlomme springfold et emaljert emblem med kangaroo motiv. Kvit skjorte av engelsk fabrikat. Innhentet bevisførsel ble sendt inn til CWGC. Vær og strømforhold tatt i betraktning så kunne også datoen for likfunnet ved Samsø den 25. mars 1945 rent tidsmessig knyttes opp mot tapet av Mosquito RS 609 den 21. mars 1945 i forbindelse med operasjon Carthage.

Helge William Gram.

Endelig, den 5. mai 2000 skrev Records Supervisor Nigel Haines, CWGC, i sitt svarbrev til Gram: "The Norwegian Authorities supported your case that the unknown Fleet Air Arm casualty in this site (Tranebjerg Churchyard, island of Samso Denmark) is Lt. H.H.Becker of the Royal Norwegian Air Force and I am pleased to inform you that our Director General has accepted the identification".

Den uttrykte varme og takknemlighet som familiene til de øvrige 6 som Helge William Gram hadde maktet å identifisere, hadde vært en uvurderlig belønning. Denne gang var det ingen som meldte seg. Herman hadde gått bort som den siste i familien Becker. Imidlertid kunne Helge selv uttrykke glede. Han hadde som 15 år gammel skoleelev stått ved Østre Alle i København og vært vitne til Hermans siste flyangrep den 21. mars 1945. Nå kunne hans selv gi noe tilbake som takk for Hermans innsats og store offer.

Identifiseringen førte så til at Tranebjerg Menighetsråd den 28. april 2000 får brev fra Det Kongelige Norske Utdannings- og Forskningsdepartementet, krigsgravtjenesten, med anmodning om at det blir

satt opp egen gravstein for Herman Hirsch Becker. Vennlige dansker på Samsø har nå fått reist en gravstein på Tranebjerg Kirkegård med inskripsjonen: *Herman Hirsch Becker, norsk flyger, begravet 26.3.1945.*

Herman døde som en direkte konsekvens av at han medvirket i et forsøk på å redde danske liv fra Gestapos klør. Hele Hermans familie ble like før utryddet av Gestapo med norsk hjelp. Først og fremst gjennom det norske Statspolitiets aktive rolle. I alt 767 norske jøder ble deportert. Av disse var det bare 30 som overlevde. Våre danske venner klarte å redde de aller fleste av sine jødiske borgere under den andre verdenskrig. De viste gjennom målrettet menneskevennlig handling solidaritet med sine jødiske medborgere. Vi i Norge kan ikke få en slik fremragende attest. Tvert i mot. Det gir grunn til dyp ettertanke.

Herman hadde vært fullt klar over at han kunne miste livet på flytokt over fiendtlig område. Han hadde derfor i fortrolig samtale med sin venn Vålåndsgutten Karl Gilje, som var flyger ved 333 skvadronen samtidig som Herman, sagt at skulle han dø og Karl overleve krigen, så måtte Karl ta kontakt med hans kjæreste Aslaug og fortelle om hans skjebne. Kort tid etter krigen var over ringte det på døren hjemme hos Aslaug. Hennes tremenning og Hermans venn, Karl Gilje, var møtt opp for å oppfylle Hermans dypeste ønske. Han overrekte Aslaug en liten hundehvalp som et tegn på dette. Og det var først nå at Aslaug fikk en detaljert skildring av Hermans krigsskjebne. I 1949 emigrerte Aslaug til USA. Som pensjonist er hun nå tilbake for å bo i sin hjemby Stavanger.

Aslaug Hansen ønsket å gjøre ære på Herman. Hun sendte i den forbindelse den 2. februar 1995, 50 år etter Hermans bortgang, inn forslag til Stavanger Kommune om å hedre krigshelten ved å kalle opp en gate i Stavanger etter ham. Våren 2004

kan vi lese at kommunen har godkjent at søndre del av uteområdet ved Vålånd skole får navnet "Herman Beckers Plass". I midten av denne plassen står Ronald Lengauers statue "Den gode hyrde".

Journalist Asgeir Lode har over en 10 års periode fulgt opp med flere artikler om Herman Becker og hans familie i Aftenbladet, siste i august 2005. Med hovedfag i historie, og en far som selv satt flere år i tysk konsentrasjonsleir, har Asgeir Lode hatt spesielle forutsetninger for å kunne leve seg inn i de tragiske hendelser knyttet opp til Becker familiens skjebne. Asgeir spilte også en aktiv rolle med å følge opp prosessen over de 5 år det tok for å få oppkalt en gate etter Herman Becker.

Journalist Toralf Sandø, har gjennom to artikler i Jærbladet i mars 1995 på en fremragende måte belyst familien Beckers skjebne i et historisk perspektiv for avisens lesere på Jæren, det stedet i Norge hvor Herman ble født.

Beckerfamiliens skjebne

Mens Herman høsten 1942 fortsatt satt på skolebenken i Little Norway og pugget flynavigasjon, skjedde det gru-

somme ting i Norge. Om morgenen den 26. oktober slo det norske statspolitiet til. Hermans far Hille blir sammen med de øvrige jødiske menn i byen arrestert og satt i fengsel på Lagårdsveien. I Bergen blir Hermans bror Israel arrestert. Den 26. november 1942 blir Hille og Israel sammen med 530 andre jøder ført om bord på fangeskipet "Donau aus Bremen". Fire dager senere ankommer de Stettin for så å bli transportert videre i kuvogner til konsentrasjonsleiren Auschwitz. Hermans far Hille blir trolig gasset i hjel umiddelbart etter ankomst. Israel blir ført videre til arbeidsleiren Monowitz, men blir borte kort tid etter.

Aslaug Hansen treffer Hermans søster Ada utenfor Kongsgård skole like etter arrestasjonene. Ada forteller resignert at faren Hille er tatt. Aslaug ber Ada ta med seg moren og straks flykte, men møter bare oppgitthet. Mot slutten av november blir også jødiske kvinner og barn arrestert. Omtrent samtidig som Herman Becker får festet flynavigatørvingen på sitt bryst vinteren 1943, sitter moren Judith og søster Ada arrestert på Bredtvedt kvinnefengsel. Sammen med svigerinnen Ida og hennes to år gamle sønn blir de ført om bord i fangeskipet "Gotenland". De blir sammen med mange andre jødiske kvinner og barn ført over til Stettin. Turen videre går via Berlin til Auschwitz hvor de ankommer 3. mars 1943. Becker familiens kvinner og lillegutten Sam blir kort tid etter gasset i hjel. Omtrent på dette tidspunktet er Herman klar til å delta på operative krigstokt i 333 skvadronens regi for med makt å bekjempe nazistene.

Forfatterens sluttkommentarer

Herman Hirsch Becker etterlot seg som siste medlem av Stavangerfamilien Becker et skriftlig testamente der han gjorde sin kjæreste Aslaug Hansen til sin arvta-ker som ene arving. Det eneste Aslaug har mottatt fra den norske stat i denne forbindelse, er Hermans gamle uniform, tennis-sko, samt et par bøker.

Foto: John R. Enevoldsen, Samsø

Hermans venn Alexander Nødland, hvis navn ble brukt på brevet Herman skrev hjem til Aslaug, omkom som radiotelegrafist sammen med det øvrige flymannskapet på en av 330 skvadronens Short Sunderland anti ubåtfly, da flyet av ukjente grunner styrtet i havet like øst for Shetland den 20. mars 1944. På dagen ett år før Herman omkom.

Til tross for at hendelsene relatert til familien Becker fant sted for mer enn 60 år siden, sender erfaringene bundet opp til familiens skjebne med Herman i spissen, sterke signaler over til dagens generasjoner. I lys av dette er det særdeles skremmende å observere nynazismens voksende omfang i Europa, og deres ferd mot egen sosial, psykologisk og moralsk fornedrelse.

KILDER:

- Aslaug Hansen, Stavanger
Torolf Sandø, Jærbladet 17. og 20. mars 1995
Asgeir Lode, Stavanger
Oberst (P) Helge Sandnes, Stavanger
Riksarkivet, arkivar Leif Thingsrud
Fredrik Meyer, "Hærens og Marinens flyvåpen 1912-1945"
Ragnar Wold, "Slik fikk vi vinger"
Ragnar Ulstein, "Jødar på flukt"
Kristian Ottoson, "I slik en natt"
Forsvarsmuseet, Oslo, Mette Guderud
John Reshaur Enevoldsen, Samsø, Danmark
Asgeir Lode/Fredrik Refvem, Aftenbladet 22. april 1995
Daniel Magnus Høines, "Jødene fra Rogaland og den andre verdenskrig".
NOU 1997-22
RAF history – Bomber Command 60th Anniversary "Attack on Gestapo HQs 21.March 1945"
Bengt Stangvik, Bodø
Oberst (P) Helge William Gram, "Identifikation af norsk krigsflyger" NMT 8/9-00, "Skudt ned over Danmark 1940 - 1945", Frihedsmuseets Venners Forlag 1998.
Professor, Wingcommander RCAF (P) Halvor E. Bjørnstad, Canada
Ulf Larsstuvoll, Bodø
Slægt og Lokalhistorisk Forening, Samsø
Lektor Frode Sæland ved Statsarkivet i Stavanger.
Harald Hartmann, "Catalina mot ubåt".
Foto: Forsvaret